

Prolog

Jag minns att vi gick på teater med mormor och att skådespelaren i det som skulle vara en buskis, light, sa till sin kollega, en kille som gick och drällde på scen.

– Vad gör du här?

– Jag bor här.

Och jag minns att vi skrattade, det var inget skämt men vi skrattade så att mormor fick be oss vara tysta så att vi inte skulle störa.

Hysch.

Men vi fnissade, och exploderade igen när vi kom hem sedan. Fortsatte hela sommaren med det där:

– Vad gör du här?

– Jag bor här.

Skrattade, tills magarna vändes ut och in och inälvorna följde efter så att vi till slut bara stod där som två tomma skal.

– Vad gör du här?

– Jag bor här.

*De flesta ser man aldrig;
de stannar i sina cellers tystnad
som aldrig hörda melodier ...*

RILKE

DET KÄNNES OVERKLIGT att det var jag som låg där. På golvet till Arkitekturskolans toalett.

Saniteras luktfria två rann i snigelfart längs kaklet.

Min nya plats var bland nittionio andra i magen på ett stort betongskepp (som skulle föra oss till arkitekturhimlen tillsammans), min rumpa hänvisad till den egna snurrstolen i en vidsträckt ritsal (frystejp på ryggstödet, spritpenna: EVA Z!). Vägarna av rå jävla urbetong, som för att riktigt tala om för oss vem det var som bestämde här, kylan, den så inihelvete goda smaken. Rektorns svarta polotröja och det nasala sättet att uttala *ordet* på: arkitektur. Slapparmarna och höfthängningarna, böghanden och huvudet på sned sådär, fan vindögt nästan och salladsbladen i lunchmackan som krusade sig, blev ett dropande inslag i en mörkgrov macka med Milda.

Man skulle vara skärpt och avsevärt smartare än alla andra i klassen, utan att ändå sticka ut. Man skulle vara en kamel, nej kameleont, en hårsman från att bli dödad. Den långsamma skurdöden som tar bort en liten egenhet i taget tills det är alldeles rent. Vitt, vitt.

Så här kunde det inte få fortsätta.

Eva Zackrisson låg på golvet till arkitekturskolans toalett och grät.

Basta.

De andra eleverna på arkitekturskolan hade så fruktansvärt fullt upp med sitt. Sudda, sudda. Dricka kaffe i pappmuggar utan att spilla.

Tighta jeans och tighta presentationer. Ögonen försiktigt målade och len ljus hy. Man fick känslan av att de hade växt upp i vadderade lägenheter och bara vistats ute om söndagarna. Folk hette saker som Gyllengås utan att någon ens tappade koncentrationen.

Min närmaste ritsalsgranne hette Anna. Hon hade korta, avbitna naglar och kämpade på med enmillimeterskartongen. Vi satt och ritade på ett *showroom*. Jag visste inte riktigt vad ett showroom var, men ingen frågade så det gjorde inte jag heller. Formen skulle i allafall gestalta den *inre logiken* i Rubiks kub.

Vi hade fått varsin sådan slängd i knät av lärarna den första dagen.

– Här!

Nu låg det uppsprättade, signalfärgade hårdplastdelar över halva skolan, kaffemuggar rullade omkring på golven och stora hökar som kallades Verksamma Arkitekter kunde när som helst slå ned vid ditt ritbord och kalla modellen du höll på med för *lite banal*. Anna kunde skämta med lärarna. Det var skönt att ha henne i närheten när de kom med sina vassa stiftpennor och linjelösa sidor. Men hon började försova sig framemot oktober.

Satt och jobbade i studion om nätterna.

Kom in med en kompis som hette Marja först på eftermiddagen, de satt och hängde på ritsalen, klippte ur ansikten att fästa på långa krokiga ståltrådar. Ett litet dockspel. Politiker och mingelkändisar. Marja klippte ut en hund och hängde i ett koppel av sytråd så att den släpade efter en av gubbarna, tog tjocka lager klet med limpistolen för att få fast ett halsband av strass med småspeglar som hon plockade från sin tygväska. En östermalmshund med minismå gummistövlar, som de formade av det svalnande klistret. Marja hade mörkgröna ögon, jag blev lite orolig av dem. Hon rullade fram kontorstolen och satte sig nära, hade mjuka små handleder men var tung och varm. Det brände i mig när jag måste visa upp mina små tafatta modeller. Kartongbitar som skulle ha varit väggarna i en labyrint men nu hängde vissna i sitt tjocka lager lim.

– Jag är inte klar än.

Hon tittade på mig och lyfte upp den.

– Är det labyrintens form eller funktion du vill gestalta?

Eva Zackrisson, som nyss legat på golvet inne på arkitekturskolans toalett, visste inte vad hon skulle säga om den inre logiken. Visst, det var väl dramatiskt att bryta ihop på ett kakelgolv men sådan var hon, Eva. Ingen pratade om det här, även om vi kom från Sveriges mest deprimerade generation genom tiderna, det där trötta, meningslösa som klamrade runt hjärtat och flimrade inombords så att man ville kräkas. Och nu satt Marja och väntade på svar.

– Det är lite svårt att komma in på gymnasiet. Jag har ju gått natur.

Vi tittade ut över matsalen.

Modeller i vit kartong klättrade omkring över bord och

bänkar, skymde människorna som satt bakom och limmade och vek. Marja rafsade i väskan (den med små, små hål där det nyss suttit spegelbitar).

– Den här är lite som en labyrinth, sa hon och lade en bok i mitt knä.

Alkemisten hade ett lila omslag med lite orange i. Marja doftade som en hel parfymaffär och hon svepte sin gröna långa ullkappa om sig igen. En uniformsliknande, fast utsvängd. Vinterluften stod fortfarande kvar i den. Anna frågade vart hon skulle.

– Måste till ambassaden och fixa ett visum.

De bytte skivor i sina cdspelare innan Marja vinkade till mig och pekade på Alkemisten.

– Du kan ta den!

Stövlade vidare genom salen med kappan på vid gavel.

Anna gjorde en visionsbild över Medborgarplatsen med skira björkar i rader och Ernst Billgren som pappersdocka i förgrunden. Alla tyckte att det var lite roligt och jag förstod inte varför, men så hade jag heller aldrig varit särskilt bra på ironi.

*På trappen ligger en tubsocka. Noppig med tre röda ränder
längst upp. Lite mögelskadad. Svarta prickar och en ansamling
frökapslar i vecket.*

Kalksten och tunga beslag.

*Bredvid sockan ligger en sopborste i rosa neonplast och
billig borst. För att sopa undan frön och löv och dun från
fåglarna som Arne skjuter och slänger på gården. Jag tänker,
jävla landsbygdsidyllförstörare, för det är ju det de är,
bönderna. Tittar på strumpan. Antagligen slängfärdig,
men man vet aldrig.*

*Tänker först plocka upp den och gå tillbaka in i huset.
Men kommer tillbaka imorgon igen. Kan ta det då.*

*Det är tyst över åkrarna på ett återhållet sätt. Ingen syns.
Raksträckan är ansträngt rak. En gammal järnväg, rakt
genom landskapet som en sylvass strimma asfalt i det evigt
gröna, gråa, bruna, gula, ljusa.*

*Till och med maskinhallarnas gap och plåtsidor håller
låg profil, det är som om människorna försvunnit och någon
annan form av liv tagit över. En stor och osynlig civilisation
som vakar men inte ger sig till känna.*

Det är ett snurrande och surrande från fläktar, ett brusande och dånande, men ingen röst. Ingen som säger något. Bara det där stilla. Oerfarna.

DET SPRAKADE OM dammpartiklarna som levde om i ljuset från projektorn. Laslo visade handskrivna tyngdkraftsdiagram och lutade sig framåt när han bytte blad så att cigaretterna ramlade ut ur bröstfickan. A1 var en utmärkt aula med höga stolsrygggar att glida ned bakom, strävt grönt tyg i sitsarna och luft som gjorde hjärnan lite simmig. *När du verkligen vill något verkar hela universum för att din önskan ska gå i uppfyllelse*, stod det på baksidan. Kroppen jag var i började långsamt att slappna av, Paulo Coelho ägde varenda cell. Grep tag med en dramaturgisk krok som fäste djupt och rev upp ett oväntat rum. Sanningen så enkel att den fanns nedtecknad på sidan av en smaragd? Jag läste sida för sida, knöt näven, ville också. Jag ville ha sanningen i min hand, inget annat skit.

– Du har ett *intressant formspråk*, kunde de säga till Jeanette när hon stod med en pappersmodell och lutade sig mot väggen med ena axeln.

Jag förstod inte vad de pratade om och inte heller varför lärarna kunde häva ur sig att någon annans lika pappiga modell var *lite förutsägbar*.

Vita A4-sidor som skrynkplats och vikts och fått en ny och laddad betydelse. Viktor hade slängt sin kub i Strömmen och gjort en performance av det. Han vispade med elvisp och skrek *ned med konventionerna* medan vita droppar grädde sprutade ut över ateljén. Flera av lärarna fick vita prickar på sina kavajslag men torkade bort dem med överseende och allvarliga miner. Jag tyckte att Rubiks kub var lite som ett minfält, en labyrint. Varje steg en återvändsgata. Jag försökte visa det i min modell. Tyckte dessutom att det varit ett jäkla hallå om den här *Kritiken* och tog med mig limkartongkonstverket som faktiskt hade blivit ganska bra.

– *Föreställande* konst är kanske inte något vi ägnar oss åt på just den här utbildningen, sa den Verksamma Arkitekten.

Labyrinten stod där på sitt podium med en mus ritad i ena änden och en gul ost med hål i slutet.

Luften stod still. Ingen annan hade gjort någon labyrint. De kunde vara glada för det men alla kände skräcken sprida sig i rummet. Nästa kille slängde fram en modell som var luddig och rund på ett märkvärdigt sätt.

– Jag torktumlade den, sa han.

Lärarna kastade sig över papperstussen.

– Fantastiskt!

Studerade den från alla håll. Vred och vände. Luktade, gjorde provande kisande ögon.

– Det är så här det ska gå till.

Det raspade och ven i skrivblocken. Luddklumpen låg still och kände sig övermätt på beundran en stund, femton minuter kanske, sedan var det nästa.

Och nästa.

En tjej i klassen hade ritat snirkliga järnsmidesdetaljer på sina hus.

Hon kunde lika gärna ha tagit livet av sig.

Jag tog tunnelbanan hem och skakade av adrenalin när stresspåslaget avtog. I vagnen var det ett gäng småbrats som slog i sätena och sprang omkring. Jag ställde mig upp och bad dem att dra åt helvete.

Att uttrycka sitt *formspråk* var inte lätt och Eva Zackrisson visste inte hur man skulle göra när det blev svårt. Arkitekturskolan var något helt annat än den här jägarinnan från Kalmar kunnat föreställa sig. Det fanns inga sprickor att kila in sig i. Alla verkade stå på egna ben. Man gick till skolan, skötte sitt och gick hem igen. Hade ett liv. Var Stockholmare och jävligt stressad. Höll hemligheter inombords och det vackra på ytan.

Tvärt om egentligen, mot Kalmars jägarinnor. Där hade man fått gömma undan vackra skärvor, för tiderna var sådana. Men det var nolltolerans på att hålla hemligheter.

På fredagen fick jag komma på middag hos Jannike. Hon öppnade med nyduscha men torrfönad lukt, inget i ansiktet avslöjade vatten eller öppna porer, som de blir när man duschar eller badar varmt. Sminket var osynligt men fanns där, det måste det ha gjort. Kanske puder från NK var så där tunt och jämnt eller så hade Jannike bara den perfekta hudfärgen, den alla pudermakare tänkte på när de tänkte: hud. Hon visade mig in i en lägenhet av små, smala snitt, hade gjort bröd och svepte in dem i handdukar som mamma gjorde, men det luktade inte bröd, det luktade städgrejor. Jag satt i en ny, spänd soffa och såg på

när de andra trippade in med blomkvastar och vinflaskor som de halade upp ur små tygpåsar med tryck, inte Systemets fortfarande gröna utan något slags platta tunna väskor. Jag kände parkettgolvet mot fotsulan genom ett minilinet men mycket kännbart hål i strumpan. Osynligt tack gud.

Det blev samtal om Rörstrandsporslin och olika sorters brödkryddor. Jag visste inte vart jag skulle ta vägen, ville smälta in i tapeten, ge vika, rusa ut, hem. Kände mig kidnappad av ett gäng handbollstjejer utklädda till konstnärer (smala röda läppar, sned lugg, bläckblå blusar). Jag kunde inte konversera sådär. Jag hade lärt mig att man skulle skratta åt småborgerligheten, inte omfamna den, för allt i världen värja sig, *inte bli som dom*.

Det låg en knölig, vit ost på en skärbräda i köket och tjejnerna gjorde små förtjusta ljud omkring den som om det varit en nyfödd bebis.

– Åh! Haloumi!

Istället för att sitta och undra vad fan som var meningen med att först gå tolv år i en plågoanstalt och sedan fem år i en annan för att få jobba med folk som intresserar sig för olika typer av tuschpennor, satt jag och bläddrade i min skrivbok på tåget hem. Hade inga anteckningar från konstruktions- eller arkitekturhistorieföreläsningarna i den längre, bara citat ur Alkemisten och konstiga teckningar med tillhörande ord: *Turn me inside out, like a kiwifruit*. Och så något som liknade en utochinvänd kiwi. I tusch, 0,05 mm, svarta, svårbegripliga streck. Jag tog pulsen på mig själv. Inget konstigt. Bara bank, bank. Såg på mig själv i tågönstret: gulbruna ögon, blonderat hår med breda

slingor på mörkt underhår (frisörerna i Kalmar hade stenkoll), svarta ögonbryn och så Max Factors Soft Beige foundation i ett lagom tjockt täcke över huden. Inget konstigt alls.

Ringde mamma i USA och grät. Telefonråden var tunn men tillräcklig, Marlene Zackrisson hade fått en doktorandplats på språkinstitutionen i Boston, som låg i framkant när det gällde sökandet efter den universella grammatiken.

– Att våga är att tappa fotfästet för en stund, men att inte våga är att förlora sig själv, sa hon.

De hade haft Mark Levensgood som föreläsare på sin kickoff med svenska forskarteamet. Hon sa att jag ju inte *måste* gå på den där arshitekturskolan!

– Ingen tvingar dig älskling, det är ditt val.